

J.E.F

Totem

3DE, 4DE,
5DE & 6DE
LEERJAAR

Nederland / Duitsland / Luxemburg
2022 — Duur: 95 min.
NL gesproken
Regie: Sander Burger

Doelgroep

3de, 4de, 5de & 6de leerjaar

J'E.F met de klas

J'E.F wil kinderen en jongeren filmwijs maken. We dagen je als leerkracht uit om het medium film breed in je lessenpakket te integreren. We reiken je tools aan om je leerlingen de film op een actieve, creatieve en kritische manier te laten beleven. Naast deze lesmap hebben we nog meer in huis. Je vindt het overzicht achteraan in de map.

Lesmap

In de lesmap zoomen we in op de productie van de film, de thematiek en de verhaallijn, maar we geven ook interessante filmtechnische duiding. De lesmap wordt doorspekt met weetjes, vragen en methodieken.

Afspeellijst

Bij *Totem* is een [uitgebreide afspeellijst](#) beschikbaar op YouTube met beelden van de making of, interview- en filmfragmenten. Je kan deze fragmenten inzetten als rode draad bij de filmbespreking.

Pinterest

Neem er zeker ook het [prikbord op Pinterest](#) bij. Je vindt er tal van leuke, visuele en interessante beelden en elementen die je kan koppelen aan de bespreking.

Jouw mening telt

Laat ons weten wat je vindt van de inhoud van deze lesmap. Je kan [hier](#) een evaluatieformulier invullen.

De inhoud van deze lesmap is eigendom van J'E.F en mag enkel worden overgenomen en hergebruikt mits vermelding van J'E.F.

Filmfiche

Synopsis	3
Technische kaart	3
In de pers	3
Introfilm	3

Filmproductie

Echte verhalen	4
Rotterdam	5
Diverse filmgenres	6

Inhoudelijke info

Vluchtelingen	7
Identiteit en roots	8
Politie: goed of kwaad?	9

Filmtechnische info

Animatronics	11
Schuine cameravoering	12
Alwetende kijker, onwetende personages	13
Muziek	

Pinterest 14

Bibliografie 14

Het model filmwijsheid 15

Op zoek naar inspiratie? 15

Heb je een vraag of bedenking bij deze lesmap?
Stuur een mail naar info@jeugdfilm.be

Synopsis

Ama werd geboren op de boot die van Senegal naar Nederland voer, maar ze voelt zich 100% Nederlands. Het lijkt dan ook absurd dat de politie haar gezin het land uit wil sturen. Dat gaat Ama niet zomaar laten gebeuren. Ze krijgt hulp van haar beste vriend Thijs en... van een reusachtig stekelvarken, haar totemdier!

Totem vertelt een belangrijk verhaal over een gezin dat "illegaal" in Nederland leeft en uitgeprocedeerd is. In een strijd tussen kinderen en volwassenen, tussen burgers en politie, leert het jonge hoofdpersonage over haar roots en identiteit. Dit verhaal wordt op een fantasievolle manier aan de kijkers getoond en verteld.

Technische kaart

Een film van Sander Burger
Nederland, 2022, 95', Nederlands gesproken

Scenario Sander Burger & Bastiaan Tichler
Productie Leitwolf Filmproduktion, Tarantula, Volya Films
Muziek Josh Plotner
Montage Manuel Rombley
Camera Sal Kroonenberg
Cast Amani-Jean Philippe, Ole van Hoogdalem, Emmanuel Ohene Boafo, Céline Camara
Distributie MOOOV

In de pers

“Wat Totem iets bijzonders geeft is dat reusachtige, stoere en tegelijk knuffelbare stekelvarken, dat onverwacht opduikt en Ama niet alleen irritant volgt maar zich ook ontpopt als gids en helper. Een magisch element dat heerlijk laconiek contrasteert met de verder zeer realistische toon van de film.” - Leo Bankersen, [Filmkrant](#)

“Regisseur Burger en mede-scenarist Bastiaan Tichler willen er ook mee zeggen dat het belangrijk is om je culturele achtergrond te kennen. Ama, die zo haar best deed Nederlands te zijn, leert haar Senegalese wortels te waarderen.” - Pauline Kleijer, [De Volkskrant](#)

“Het totemdier geeft voeding aan de tweede rode draad, namelijk dat Ama ontdekt dat het belangrijk is je roots te kennen. Intussen werkt Ama's avontuur toe naar de weliswaar wat voorspelbare, maar toch enerverende ontknoping met aangrijpende momenten.” - Pauline Kleijer, [De Volkskrant](#)

Introfilm

Bekijk zeker en vast [deze intro](#) voor je naar de film gaat. Dit filmpje wordt ook getoond in de cinema of het CC waar je de film met je klas gaat bekijken.

Echte verhalen

In *Totem* wordt het leven van het jonge meisje Ama stevig door elkaar geschud. *Totem* introduceert ernstige thema's (illegaliteit, gezinnen die het land uitgezet worden...) op een toegankelijke manier bij kinderen. Dat doen regisseur Sander Burger en co-scenarist Bastiaan Tichler door deze thema's te verpakken in een spannend, fantasierijk verhaal met grappige en speelse elementen, zoals de griot of een wedstrijd boeren laten. Sander Burger: *"Op deze manier confronteren we kinderen met de harde werkelijkheid. Je kan elk thema met kinderen bespreken, als het maar op de juiste manier wordt aangepakt."*

De regisseur merkt weinig verschillen tussen het draaien met volwassen professionals of met jonge acteurs. Hij vindt het vooral belangrijk dat kinderen zich amuseren op de set en zich er veilig voelen.

Aanvankelijk zou *Totem* een documentaire worden. Maar Sander Burger wilde de privacy van mensen die illegaal in Nederland verblijven niet schenden en ze in gevaar brengen. Hoewel het een fictiefilm is, liggen echte verhalen aan de basis, als inspiratie.

De langspeelfilms en documentaires (bv. *De veroordeling*) van Sander Burger werden regelmatig bekroond; nu viel ook zijn eerste jeugdfilm *Totem* in de prijzen, met o.a. de publieksprijs op het Nederlandse Cinekid festival en de Grand Jury Award op het New York Children's Film Festival.

Wil je de regisseur zelf (in het Engels) horen vertellen over zijn film en inspiratie? Bekijk dan [deze video](#).

Rotterdam

In *Totem* krijgt de stad als locatie een opvallende rol. Het decor en de omgeving voegen een belangrijk element toe aan het verhaal. De stad wordt een extra personage en krijgt haar eigen rol in de film.

Rotterdam is de op een na grootste stad in Nederland. De regisseur heeft een speciale band met deze plek. Hij noemt het “een magische stad”, waar hij graag door de straten dwaalt, overdag, maar vooral 's nachts. Het is geen toeval dat veel scènes zich in het donker afspelen. In de film lijkt Rotterdam een stad vol oude, kil uitzierende gebouwen en hoogbouw. Dit decor past uitstekend bij de sfeer van de film.

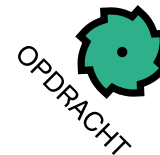
Tijdens Ama's tocht door Rotterdam ontdekken we een heleboel elementen van het leven in de grootstad: de haven, grote zakelijke gebouwen (zoals De Rotterdam), kleine buurtwinkels, winkelstraten, speeltuintjes en talrijke schuilplaatsen voor Ama... Samen met Ama dwaal je door de straten. Je beseft dat het meisje de stad door en door kent; ze woont er al elf jaar en voelt zich 100% Nederlands.

De haven van Rotterdam is de grootste van Europa. Door het massale transport van goederen is de stad verbonden met de hele wereld. Vanwege de aantrekkingskracht van de haven verblijven er heel wat mensen tijdelijk in de stad, soms ook illegaal.

Zo'n filmopname in de stad is een heel spektakel. Straten worden afgezet, er zijn veel medewerkers aanwezig, overal staat apparatuur en veel omstanders zijn nieuwsgierig naar wat er gebeurt. De opnames duurden een hele maand lang.

 Een verslag over hoe zo'n opname in de stad verloopt, vind je [hier](#).

Ga op zoek naar de filmlocaties

De leerlingen gaan via [Google Maps](#) of [Google Earth](#) op zoek naar locaties in Rotterdam die voorkomen in de film. Tip! zoek naar *De Rotterdam*, *Frederikstraat*, *Coolsingel*, *Erasmusbrug*.

Instructies vind je in het document '[Verzameling van werkvormen](#)' op pagina 8.

Diverse filmgenres

Sommige films passen heel duidelijk binnen één genre: een komedie, een western, een romantisch drama... *Totem* kan je moeilijk binnen één filmgenre passen. Elementen uit allerlei genres (avonturenfilm, sprookje, magisch-realisme) krijgen allemaal hun plek in de film.

 In [dit interview](#) vertellen de acteurs en de regisseur over het soort film dat ze gemaakt hebben en hoe ze dat deden.

De regisseur noemt *Totem* een avonturenfilm, omdat hij de avonturen van een meisje toont - een dapper vrouwelijk hoofdpersonage - dat tijdens haar zoektocht wordt achtervolgd door de politie en de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst). Je voelt dat dit meisje moedig en sterk genoeg is om dit avontuur tot een goed einde te brengen.

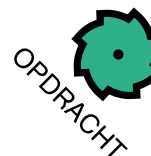
De film heeft ook elementen van een sprookje, met Thijs en Ama als helden van het verhaal. Sprookjeshelden ontmoeten vaak een 'gidsende figuur'. Dat is natuurlijk het stekelvarken, dat altijd aan Ama's zijde blijft. Er is ook Kouyaté, de griot. (Een griot is een Afrikaanse verhalenverteller.) Deze oude zwerver met Afrikaanse roots wijst Ama de weg en helpt haar in de zoektocht naar haar vader en haar roots.

Het stekelvarken Totem voegt een magisch-realistisch element toe aan de film. In een magisch-realistisch verhaal worden de werkelijkheid en een fantasiewereld met elkaar verbonden. De fantasie versterkt sommige realistische elementen in het verhaal. Totem, het totemdier, bestaat in de echte wereld dan wel niet, maar wel in de filmwereld! Zo vestigt dat onze aandacht op een heleboel échte problemen en vragen van Ama.

Vraag voor de leerlingen

- # Welke elementen van het verhaal worden volgens jullie benadrukt door de aanwezigheid van een fantasiedier? (bv. de zoektocht naar Ama's roots, de band met haar familie, hoe ze hulp kan aanvaarden om er niet alleen voor te staan... Kortom: dankzij de hulp van het stekelvarken ontdekt Ama wie ze eigenlijk is.)

Formuleer je mening

Teken op het bord een vuilniszak, een reiskoffer en een schatkist. Laat elke leerling aangeven wat ze niet goed vonden aan de film, wat ze hebben bijgeleerd via de film en wat ze het allermooiste vonden. Zo ontdekken leerlingen hoe ze bondig en kritisch hun eigen mening kunnen formuleren over een film.

Op pagina 18 van de [verzameling werkvormen](#), vind je meer duiding bij deze opdracht.

Vluchtelingen

Voor de meeste kijkers vertelt *Totem* een boeiend fictieverhaal, maar voor sommige mensen is dit de dagelijkse werkelijkheid. De regisseur gebruikte hun getuigenissen als inspiratie voor de film.

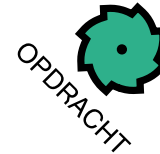
 [Bekijk deze scène opnieuw met de groep.](#)

Ama's familie heeft een leven opgebouwd in Nederland. Ama en haar broertje zijn er geboren, maar toch mogen ze niet blijven. Nederland ziet Senegal als een land waar het leven van de inwoners niet bedreigd wordt. Daarom hebben mensen uit Senegal geen recht op een verblijfsvergunning en moeten ze terugkeren naar hun land. Zoniet zijn ze "illegaal".

Mensen die illegaal in een land leven, moeten heel voorzichtig zijn. Door de melding van een waterlek worden Ama's moeder en broertje betrappt, gearresteerd en bijna teruggestuurd. Ama's vader waarschuwt steeds: *"Ga nooit naar de politie!"* Als Ama naar haar geboorteplaats wordt gevraagd, antwoordt ze: op de boot van Senegal naar Nederland. Haar echte adres durft ze niet geven.

 Over vluchtelingen en hoe je daarmee moet omgaan, circuleren er veel meningen. In [deze](#) en [deze](#) scène hoor je verschillende standpunten.

Debat in de klas

Start een debat met je leerlingen op basis van de drie standpunten uit de getoonde scènes. Kunnen de leerlingen de standpunten verwoorden van Thijs' moeder, Thijs' vader en Thijs zelf? Bij welk standpunt sluiten zij zich aan? En dan is er het standpunt van de griot - hoe bekijkt hij de situatie?

In deze [verzameling werkvormen](#) vind je tips (pagina 27) voor het organiseren van een debat.

Eventuele bijkomende vragen voor het debat kunnen zijn:

- Weet je of er in België illegale 'gelukszoekers' zijn?
- Volgens de griot bestaan grenzen niet; ze dienen enkel om mensen op te delen in hokjes. Ben jij het met hem eens?
- Iedereen is op zoek naar geluk. Zijn alle middelen daarbij toegestaan?

De situatie van vluchtelingen komt bijna dagelijks op één of andere manier in het nieuws. Herkennen de leerlingen elementen van die berichtgeving in de film? Ama kan rekenen op veel mensen die haar willen helpen: van Thijs mag ze zijn adres gebruiken, de zwemlerares doet niet moeilijk over waar ze geboren is, de winkelmedewerker biedt Ama zijn telefoon aan om haar vader te bellen en stelt voor om bij hem te blijven, de schoonmaakster op papa's kantoor wil helpen. Haar klasgenoten en (zelfs) de moeder van Thijs gaan naar Ama op zoek en willen haar in het land houden. En veel mensen protesteren omdat ze vinden dat Ama en haar gezin op een legale manier in Nederland moeten kunnen wonen.

Je kan over deze thema's educatieve pakketten opvragen bij gespecialiseerde organisaties zoals het [Rode Kruis](#).

Identiteit en roots

Aan het einde van de film begrijpt Ama niet meer wie ze eigenlijk is. Ze heeft veel geleerd over het land waar ze vandaan komt, over haar roots en cultuur. Maar daardoor voelt ze zich verward: is ze Nederlands of Senegalees? Moet ze kiezen of kan ze ook beide zijn?

Hoewel Ama al haar hele leven in Nederland woont, zien we toch verschillen tussen haar en haar klasgenoten. In sommige scènes worden die verschillen extra benadrukt. Bekijk volgende scènes en schrijf op welke verschillen er opvallen.

- ▶ **Scène 1:** Bij Thijs thuis komen er aardappelen op tafel; bij Ama eten ze thieboudienne (een gerecht met rijst en vis). Aanvankelijk reageert Ama kritisch op alle Senegalese verhalen en gerechten van haar moeder.
- ▶ **Scène 2:** Pas op het einde van de film - wanneer ze haar Senegalese roots heeft omarmd - begrijpt Ama waarom haar mama niet zo goed Nederlands spreekt.
- ▶ **Scène 3:** Ama is boos omdat haar vader haar nooit verteld heeft waar ze vandaan komt en waar haar roots liggen. Hij heeft Ama weinig verteld, omdat hij niet wilde dat zij zich "anders dan de anderen zou voelen". Daarom loog hij ook over zijn job: hij beweert dat hij op kantoor werkt terwijl hij eigenlijk kantoren poetst.

Je identiteit wordt natuurlijk niet enkel bepaald door waar je vandaan komt. Het totemdier helpt Ama om haar andere innerlijke eigenschappen te ontdekken. Volgens Kouyaté moet Ama trots zijn op haar totemdier: stekelvarkens zijn koppig, trouw, nieuwsgierig en intelligent, het zijn goede zwemmers en in een gevecht kunnen ze het zelfs halen van een leeuw. Kouyaté en het stekelvarken helpen Ama om deze eigenschappen in zichzelf te ontdekken; Ama en haar totem hebben immers heel wat gemeenschappelijke kenmerken.

OPDRACHT

Rootskaart

Pluis uit waar de roots van alle leerlingen in de klas liggen; schrijf een opsomming op het bord. Bij elke plek vertellen de betrokken leerlingen wat voor hen typerend is voor deze plek en welke herinneringen ze eraan hebben. Duid al deze plekken aan op een kaart. Zo creëren jullie de wereldkaart van jullie klasgroep.

GESPREK

Vragen aan de leerlingen

- # Waar liggen de roots van de kinderen in de klas?
- # Hebben zij het soms ook moeilijk om de plaats en cultuur waar ze vandaan komen te verzoenen met de plaats en cultuur waar ze wonen?
- # Wat is een totem(dier)?
- # Hoe helpt het totemdier Ama?
- # Waarom noemt Ama het stekelvarken Totem? Waarom denk je dat eerdere namen niet goed waren?
- # Waarom kunnen enkel Ama, Kouyaté, haar vader en Thijs het stekelvarken zien?
- # Waarom loog de vader over zijn beroep?
- # Hoe ver ligt Senegal van Nederland (Rotterdam)?

OPDRACHT

Totem er op los

In sommige jeugdbewegingen krijg je een totem. Kreeg jij ooit een totemnaam? Heb je geen totem? Wat zou een geschikte totem zijn voor jou? Ga met de [TotemApp](#) (iOs & Android - gratis) op zoek naar een totem voor jezelf en je vrienden. Klik de juiste eigenschappen aan en ontdek welke dieren het beste bij jou passen, en wat jouw totemdier is. Stel je totem voor aan de klas en leer elkaar op een unieke manier kennen.

Politie: goed of kwaad?

Ama, haar familie en vrienden gaan de hele film lang in de clinch met de politie, die hen wil arresteren en het land uitzetten. Van haar vader heeft Ama geleerd om bang te zijn: *“Ga nooit naar de politie!”* Maar regels zijn er om gebroken te worden... Wanneer Ama noodgedwongen naar de politie toe stapt, krijgt dat gelukkig een positieve afloop. In plaats van hen te arresteren, besluit Thijs' moeder om Ama en haar vader te helpen. De politie en de IND overtreden dus de regels. Beide kampen - die in de film lijnrecht tegenover elkaar staan - gaan hun boekje te buiten en vallen uit hun gebruikelijke rol.

 [Bekijk de volgende scène met de groep.](#)

De politie en de Immigratiedienst zijn de boosdoeners; zij moeten mensen het land uitzetten. Maar de politiemensen worden als individu niet negatief afgebeeld - Thijs' moeder biedt zelfs een helpende hand aan. Op die manier maakt de film duidelijk dat niet de mensen slecht zijn, maar wel het systeem: de manier waarop Nederland omgaat met migranten. Totem vertelt het verhaal van mensen die de oneerlijkheid van het systeem aan den lijve ondervinden.

Een spannende fictiefilm heeft helden en slechteriken nodig, en in dit verhaal is de politie de boosdoener. In werkelijkheid houden politiemensen zich met veel meer bezig dan enkel met illegale migranten opsporen. Er zijn ook een heleboel films waarin zij net de helden zijn.

Vragen voor de leerlingen

- # Hoe komt de politie over in de film?
- # Is het in de film de fout van de politie? Of houden zij zich ook gewoon aan regels die hun worden opgelegd?
- # Op welke manier biedt de moeder van Thijs een helpende hand aan? Op welke manier overtreedt ze daarbij de regels?
- # Ken je nog beroepen waarin mensen soms in de rol van 'slechterik' worden gedwongen?

Animatronics

Om vorm te geven aan Totem het stekelvarken gebruikten de filmmakers een animatronic. Dat is een mechanische pop die echt kan bewegen. Regisseur Sander Burger droomde er al lang van om eens met zo'n animatronic te werken.

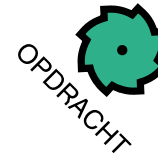
▶ [Deze video](#) toont hoe verschillende films gebruik maken van animatronics als special effect, om bijvoorbeeld dieren of monsters levensecht te laten lijken.

Zo'n bewegende pop maakt het voor hoofdactrice Amani-Jean Philippe gemakkelijker om te acteren: de pop lijkt net op een dier dat kan reageren, een levend wezen dus. Een andere mogelijkheid was om Totem achteraf ('in postproductie', zoals dat heet) digitaal toe te voegen aan het beeld, maar dan moest Amani-Jean zonder tegenspeler staan te acteren; dat is voor een beginnende actrice erg moeilijk.

📌 Bekijk enkele voorbeelden op het [Pinterestbord](#).

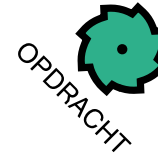
Om de animatronic te besturen, waren maar liefst drie mensen nodig. In het hoofd van het stekelvarken zit een poppenspeler die het hoofd bestuurt en het beest leidt. Een persoon bestuurt de mond en ogen met een afstandsbediening - in het aangezicht van het dier zitten maar liefst 48 motortjes om gezichtsuitdrukkingen te 'acteren'.

▶ In de video bij [dit artikel](#) zie je hoe stadsbewoners reageren op de aanwezigheid van zo'n groot stekelvarken in de stad.

Eenzame vriend

Wil je weten hoe het is om een eigen totemdier te hebben? Via de app [Bird Alone](#) (iOS - gratis) word je bevriend met de eenzaamste vogel ter wereld. Jullie kunnen vrienden worden en samen avonturen beleven.

Voeg je eigen special effects toe

Met de [FX Guru app](#) (iOS en Android) kan je aan de slag met special effects. Experimenteer zelf met verschillende manieren waarop je special effects kan toevoegen aan een "gewoon" beeld van je klaslokaal of medeleerlingen.

Schuine cameravoering

Een opvallend visueel element in de film is de schuine cameravoering. De horizon is dan niet recht, maar schuin. Dat veroorzaakt bij de kijker een gevoel van spanning en verontrusting. Deze cameratechniek wordt de *Dutch angle* of *Dutch tilt* genoemd.

▶ Technische details en enkele voorbeelden zie je in de eerste minuut van [deze video](#).

In *Totem* benadrukt het scheve beeld letterlijk de 'scheve situatie' waarin Ama en haar familie leven. We lopen samen met Ama door de straten van Rotterdam en voelen hoe wankel en verward haar situatie is.

De benaming *Dutch angle* heeft verrassend genoeg niets met Nederland te maken, maar berust op een grappige vergissing. Die *Dutch angle* kwam heel vaak voor bij de Duitse expressionisten, een filmstroming uit de jaren 1940, en het woord Duits (of eigenlijk "Deutsch") werd foutief in het Engels vertaald als *Dutch*.

Die schuine horizon is slechts een van de vele manieren waarop de stad Rotterdam een betekenisvol element wordt in de film. Een andere manier is het gebruik van een wijde lens, die de omgeving overheersend en duidelijk in beeld brengt. Zo worden de acteurs vaak nietige personages tegen de achtergrond van een grote, machtige stad.

Schuin in beeld

Maak zelf een video van een korte situatie. Eerst film je met een gewone kadrering, daarna met een schuine kadrering. Wat is het effect op het beeld? Wat zie en ervaar je als kijker en als maker?

Dit kan je doen met [CollabraCam](#). Met deze app stel je een hele filmcrew samen: jij bent de regisseur en jouw vrienden hanteren de camera! Film, monteer, experimenteer met effecten en deel het resultaat met de anderen.

Jullie kunnen vier camera's met elkaar verbinden. De regisseur stuurt de verschillende camera's op pad. Zorg ervoor dat ze op verschillende plekken in de school filmen: op de gang, langs buiten. Experimenteer met verschillende camerastandpunten, en vergeet de *Dutch angle* niet! De camera's zijn allemaal verbonden met het toestel van de regisseur. Die zegt wat de camera's moeten filmen, vanuit welke hoek en hoe ze moeten bewegen. Wanneer jullie klaar zijn, kun je de beelden aan elkaar monteren.

▶ Hulp nodig bij het monteren van de video? In [deze video](#) (vanaf 2:05) zie je hoe dat werkt.

Muziek

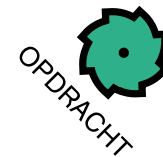
Muziek is ontzettend belangrijk voor een film. Dankzij muziek beleef je de emoties en ervaringen van de personages veel intenser. Wat spannend is, wordt dankzij de muziek extra spannend; wat droevig is, wordt dankzij de muziek extra droevig.

▶ **Herbekijk [dit fragment](#) en focus op de muziek: hoe verandert die in de scène en hoe weerspiegelt dit de emoties van de personages? Laat de leerlingen daarover aan het woord.**

Voor de muziek van *Totem* mixte componist Amaury Bernier klassieke en Afrikaanse muziek.

Ben je benieuwd hoe die muziek van *Totem* gemaakt werd? Neem een kijkje op het Instagramaccount [@totem_film](#) en ontdek er [deze mooie clip](#). Je vindt op dit Instagramaccount ook foto's en verhalen van op de set. Leuk om te ontdekken!

▶ **In de afspeellijst vind je een compilatie van [fragmenten uit stille films](#).**

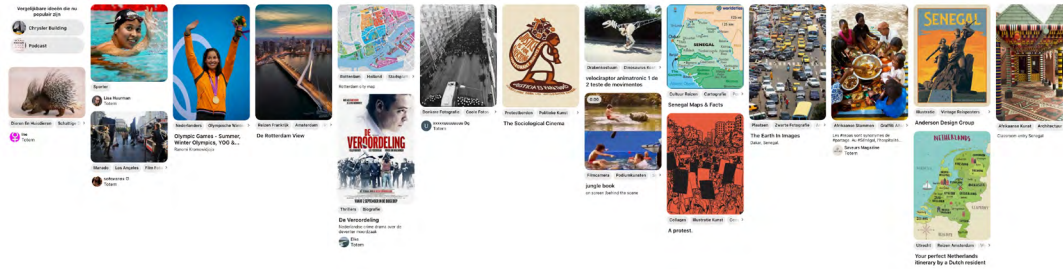

Het effect van muziek

Zet het geluid van de video af en voeg er je eigen muziek aan toe. Ga aan de slag met laagdrempelige muzieksoftware zoals [iMovie](#) (gratis voor Mac, iPhone of iPad) om verschillende geluidseffecten toe te passen op een filmfragment zonder geluid (open een project, ga naar "audio & video", daar kan je verschillende geluidseffecten selecteren). Of maak zelf muziek met voorwerpen die je bij de hand hebt: huisraad, meubilair, voorwerpen... Wat is het effect op de scène wanneer je de muziek verandert?

Laat je ook inspireren door het visuele [Pinterest-prikbord](#) van *Totem*. Je vindt er meer voorbeelden van animatronics, informatie over Rotterdam en stekelvarkens, enz.

Bankersen, L. (26 september 2022). *Totem* - *Filmkrant*. Filmkrant. <https://filmkrant.nl/recensies/totem/>

Cinemagazine & Van Landschoot, R. (2022). *Totem* (2022). Cinemagazine. <https://cinemagazine.nl/totem-2022-recensie/>

Kleijer, P. (12 oktober 2022). *Totem, de openingsfilm van Cinekid, is een jeugdfilm met een volwassen onderwerp*. De Volkskrant. <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/totem-de-openingsfilm-van-cinekid-is-een-jeugdfilm-met-een-volwassen-onderwerp~b643a67d/?>

Nieuwdorp, M. (11 oktober 2022). *Buiten beeld #13: Produceren* - *Filmkrant*. Filmkrant. <https://filmkrant.nl/rubriek/buiten-beeld-13-produceren/>

OPEN Rotterdam. (2022). *Rotterdam decor voor Nederlandse familiefilm Totem over uitgeprocedeerde asielzoekers*. OPEN Rotterdam. <https://openrotterdam.nl/rotterdam-decor-voor-nederlandse-familiefilm-totem-over-uitgeprocedeerde-asielzoekers/>

Reusachtig stekelvarken duikt overal op in Rotterdam: 'Ik dacht even dat 'ie echt was.' (4 februari 2022). Rijnmond. <https://www.rijnmond.nl/nieuws/1461878/reusachtig-stekelvarken-duikt-overal-op-in-rotterdam-ik-dacht-even-dat-ie-echt-was>

Van De Graaf, B. (2022, October). *Een reusachtig stekelvarken 'wijst de weg' aan uitgeprocedeed meisje Ama in Totem*. <https://www.trouw.nl/cultuur-media/een-reusachtig-stekelvarken-wijst-de-weg-aan-uitgeprocedeed-meisje-ama-in-totem~bc077088/>

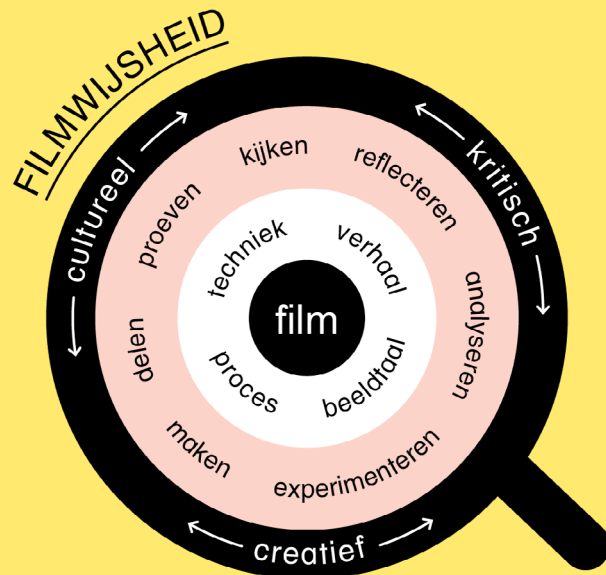
Waardenburg, A. (2022, October 11). *Cinekid: waar een taboe is, zit een onderwerp*. NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/10/11/cinekid-waar-een-taboe-is-zit-een-onderwerp-a4144779>

Het model filmwijsheid

Ons [model filmwijsheid](#) gaat dieper in op de creatieve, culturele en kritische doelstellingen die je kan stimuleren met audiovisuele media.

We ontwikkelden een eigen [methodiek](#) die zich focust op het leerproces en vertrekt vanuit de authentieke leeromgeving van de deelnemer en maker. De actieve betrokkenheid van de deelnemers en het plezier tijdens dit proces zijn voor ons cruciaal.

Op zoek naar inspiratie?

Filmwijze waaier

In onze [Filmwijze waaier](#) vind je verschillende opdrachten om je te verdiepen in alle aspecten van filmwijsheid. Zo willen we leerlingen aanmoedigen om via film hun vaardigheden te blijven ontwikkelen.

J'E.F makers

J'E.F inspireert en stimuleert kinderen en jongeren die zelf films willen maken en experimenteren met audiovisuele media. Op [JEFmakers.be](#) vind je allerlei handige tutorials, websites en apps om met film aan de slag te gaan.

Facebookgroep voor leerkrachten

Zit je met een filmwijze vraag? Stel ze in onze [Facebookgroep van 'Film met de klas'](#). Onze community helpt je verder. Of heb je zelf een tip? We kijken er alvast naar uit.

Vorming of nascholing rond film

In onze vormingen delen we graag onze jarenlange expertise. Op een actieve manier leggen we onze inzichten voor aan leerkrachten en begeleiders. Je vindt ons aanbod op [onze website](#).